ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ПСИХОЛОГІЇ ОП «Психологія» другого (магістерського) рівня

Методологія і організація наукових досліджень

1. Поняття науки, її основні функції, цілі та роль у розвитку суспільства.
2. Специфіка наукового пізнання, його відмінності від буденного, практичного та інших форм пізнання. Принципи наукового пізнання.
3. Філософські засади наукового пізнання та їх значення для дослідження психологічних явищ.
4. Проблема об'єктивності наукового пізнання у психології. Вплив теоретичних позицій дослідника, способів вимірювання та умов дослідження на отримані результати.
5. Принципи академічної доброчесності та їх значення для забезпечення якості наукових досліджень.
6. Поняття методології науки та її рівні. Співвідношення методології, методики й методів наукового дослідження.
7. Основні методологічні принципи психологічної науки: детермінізму, системності, розвитку, єдності свідомості й діяльності та інші принципи відповідно до дослідницької проблеми.
8. Поняття методу наукового дослідження та основні підходи до класифікації методів у психології.
9. Якісні, кількісні та змішані методи дослідження. Критерії вибору відповідної дослідницької стратегії
10. Критерії вибору методів дослідження відповідно до його мети, завдань, предмета, гіпотез і характеристик досліджуваних явищ.
11. Методологічні та методичні обмеження психологічного дослідження, їхній вплив на обґрунтованість інтерпретації й можливості узагальнення отриманих результатів.
12. Структура та логіка наукового тексту. Вимоги до викладу теоретичних положень, методології, результатів і висновків.
13. Особливості підготовки наукової статті, тез доповіді, анотації та наукової презентації.
14. Критерії оцінювання наукових джерел: авторитетність, актуальність, методологічна якість, релевантність і наукова доказовість.
15. Використання штучного інтелекту в науковій діяльності: можливості, обмеження, перевірка результатів і відповідальність дослідника за підготовлений матеріал.

Теорія і практика психологічного консультування

1. Місце психологічного консультування в системі психологічної допомоги. Відмінності між консультуванням, психотерапією, психокорекцією, коучингом.
2. Основні етичні принципи психологічного консультування.
3. Особистість психолога-консультанта як чинник консультативного процесу. Професійна позиція, саморефлексія та професійні межі.
4. Обґрунтування послідовності дій психолога на різних етапах консультативного процесу.
5. Поняття консультативного контакту, його складові та умови формування.
6. Поняття психологічної проблеми, запиту та скарги клієнта. Їх співвідношення й значення для визначення напрямів консультативної роботи.
7. Поняття консультативного контакту, його складові та умови формування.
8. Співвідношення методу, техніки, окремого консультативного прийому та засобу психологічного консультування.
9. Критерії доцільності застосування консультативних технік, оцінювання їхньої відповідності ситуації та можливих наслідків для клієнта.
10. Консультативна бесіда як основний метод професійної взаємодії. Її структура, завдання та особливості проведення.
11. Типологія клієнтів у психологічному консультуванні та критерії диференціації консультативної тактики.
12. Особливості консультування клієнтів у кризових станах. Оцінювання актуальних потреб, ресурсів і ризиків.
13. Професійна позиція психолога у взаємодії з різними категоріями клієнтів. Співвідношення підтримки, професійної активності та поваги до автономії клієнта.
14. Опір у психологічному консультуванні: можливі прояви, способи перевірки робочих гіпотез і принципи вибору подальшої тактики.
15. Критерії оцінювання ефективності психологічного консультування. Розмежування суб'єктивного задоволення клієнта, досягнення погоджених цілей і стійкості позитивних змін.

Гендерна психологія

1. Предмет та завдання гендерної психології. Етапи становлення гендерної психології.
2. Аналіз ключових проявів мізогінії через призму людської цивілізації.
3. Поняття гендерної ідентичності. Структура гендерної ідентичності.

4. Гендерні властивості особливості: маскулінність, фемінність, андрогінність.
5. Види гендерної ідентичності. Етапи формування гендерної ідентичності.
6. Поняття та види інверсій статевих орієнтацій. Поняття гендерної дисфорії. Види трансгендерності.
7. Сутність гендерних стереотипів. Види гендерних стереотипів. Психологічні функції гендерних стереотипів.
8. Гендерна дискримінація. Сексизм. Шовінізм.
9. Поняття гендерної соціалізації. Психологічні механізми гендерної соціалізації.
10. Інверсійний тип гендерної соціалізації особистості.
11. Характеристика головних інститутів та агентів гендерної соціалізації.
12. Феноменологія гендерних ролей. Нормативні уявлення про гендерні ролі. Гендерні норми чоловічої ролі. Гендерні норми жіночої ролі.
13. Поняття та види гендерно-рольових дисгармоній. Гендерно-рольовий конфлікт. Гендерно-рольовий інфантилізм. Гендерно-рольова недостатність.
14. Поняття та індикатори гендерного насильства. Види гендерного насильства.
15. Гендерне насильство у сім'ї. Гендерне насильство на робочому місці.

Кризові інтервенції у роботі психолога

1. Поняття кризи в психології. Основні характеристики кризового стану. Види криз: нормативні, ненормативні, екзистенційні, травматичні. Чинники ризику та захисні фактори під час переживання кризи.
2. Концепція благополуччя. Зв'язок благополуччя і психічного здоров'я людини.
3. Вплив надзвичайної ситуації на психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя
4. Інтегрування систем підтримки (багаторівнева підтримка, піраміда інтервенцій)
5. Сутність, завдання першої психологічної допомоги.
6. Етичні й оперативні правила надавання першої психологічної допомоги
7. Надання першої психологічної допомоги. Кризові інтервенції під час надавання ППД
8. Адаптаційні ресурси особистості: індивідуальні і групові способи їх збільшення.
9. Особистісна життєстійкість та можливості її розвитку.
10. Методи саморегуляції, самоопанування, стимулювання життєстійкості.
11. Емоційна компетентність як резерв самодопомоги.
12. Інтервенція Управління Проблемами Плюс (УП+)

13. Феномен сімейної кризи, ненормативні і нормативні сімейні кризи. Цілі кризового сімейного консультування.
14. “Телефони довіри” і їх типові абоненти. Вимоги до телефонного консультанта.
15. Типи кризових інтервенцій в екстремальних життєвих ситуаціях.

Групові форми роботи психолога

1. Поняття ро групові форми роботи психолога. Переваги групової форми психологічної роботи. Можливі обмеження групових форм роботи.
2. Поняття тренінгу. Співвідношення понять «тренінг», «навчання», «групова психотерапія», «групова психокорекція», «групи підтримки». Основні відмінності тренінгу від інших методів групової психологічної роботи.
3. Динамічні процеси у групі та їх вплив на групові форми роботи психолога. Методи, техніки впливу на групову динаміку.
4. Етапи організації тренінгу. Структура тренінгу. Алгоритм побудови тренінгової програми.
5. Обгунтуйте актуальність визначення ефективності тренінгової програми, розкритй способи та методи визначення ефективності групової форми роботи.
6. Метод «рівний-рівному» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.
7. Особливості організації та проведення груп самодопомоги.
8. Технології фасилітативного навчання у групових формах роботи психолога
9. Ділові та рольові ігри, квести як форма групової роботи психолога.
10. Особливості групової психотерапії: формат, методи, психотерапевтичні чинники.
11. Дайте коротку характеристику особливостям групової роботи психолога у різних вікових групах.
12. Розкрийте основні професійні компетентності тренера /ведучого психологічних груп.
13. Розкрийте вимоги до особистості тренера /ведучого психологічних груп.
14. Види учасників у психологічних групах та способи поведінки з ними.
15. Проблемні ситуації на тренінгу та способи їх вирішення.

Методи діагностики в системі надання психологічної допомоги»

1. Вимоги до організації та проведення психодіагностичного обстеження.
2. Професійно-етичні норми психологічної діагностики. Вимоги до адаптації іноземних тестів.
3. Використання особистісних опитувальників в системі надання психологічної допомоги
4. Опитувальник акцентуацій характеру К. Ленгарда - Х. Шмішека (Schmieschek Fragebogen)
5. Методики дослідження когнітивних процесів.
6. Методики дослідження мислення.
7. Проективні методики в системі надання психологічної допомоги
8. Соціально-психологічні явища в групі та особливості їх дослідження в системі надання психологічної допомоги
9. Методи психологічної діагностики учасників бойових дій
10. Діагностування стресових станів особистості в системі надання психологічної допомоги

Сучасні методи психотерапії

1. Класифікація, завдання та види сучасних методів психотерапії.
2. Етичні засади діяльності та компетентності психотерапевта.
3. Основні психотерапевтичні напрямки. Види та форми психотерапії.
4. Етапи терапевтичного процесу та їх особливості. Критерії ефективності психотерапії.
5. Класичний психоаналіз як психотерапевтична система. Головна мета психотерапії.
6. Основні психотерапевтичні методи та техніки класичного психоаналізу.
7. Поняття, суть та цілі застосування методів індивідуальної психотерапії А. Адлера.
8. Поняття, суть, методи та основні цілі клієнт-центрованої терапії К. Роджерса.
9. Терапевтичні умови конструктивних змін особистості клієнта згідно клієнт-центрованої терапії К. Роджерса.
10. Поняття, суть та цілі когнітивно-поведінкової психотерапії.
11. Основні методи та техніки поведінкової психотерапії та особливості їх застосування.
12. Поняття, суть, методи та цілі позитивної психотерапії.
13. Критерії результативності психотерапевтичного впливу позитивної психотерапії.

Соціально-психологічна реабілітація

1. Соціально-психологічна реабілітація у системі надання психологічних послуг.
2. Засади, принципи соціально-психологічної реабілітації.
3. Поняття «психотравми», «травмівної події», «травмівної ситуації».
4. Нейробіологічні аспекти формування травмівного досвіду
5. Типи реагування на травмівну ситуацію
6. ПТСР та травматичний стрес. Типи ПТСР.
7. Діагностика психотравм та ПТСР.
8. Принципи, методи, рівні надання психологічної допомоги при травмах (в гострому періоді).
9. Етапи роботи із травмою.
10. Мультимодальна модель: основні складові консультативної та терапевтичної роботи з травмою.
11. Загальні принципи психологічної реабілітації постраждалих у надзвичайних та екстремальних ситуаціях. Травмафокус терапія (Т.Вебер), EDMR, Техніка ослаблення травматичного інциденту (ОТІ), Дебрифінг.
12. Етапи реабілітаційного процесу.
13. Соціальні чинники та бар'єри, які необхідно враховувати у процесі реабілітації.
14. Специфіка роботи психолога з різними групами у реабілітаційному процесі.
15. Застосування 7-крокової моделі роботи із травмою у груповій та індивідуальній реабілітації.

Психологія менеджменту і бізнесу

1. Актуальні виклики і проблеми психології менеджменту і бізнесу в умовах травматогенного соціуму.
2. Керівництво і лідерство в бізнесі. Суб’єкти менеджменту і бізнесу
3. Поняття управлінської діяльності як основного інструменту в менеджменті і бізнесі. Прийняття управлінських рішень.
4. Основні види діяльності психолога в організаціях.
5. Діагностичний інструментарій психолога в сфері менеджменту і бізнесу
6. Інтерактивні технології в роботі психолога в організаціях.
7. Вирішення конфліктів в бізнес-середовищі.
8. Комунікативні бар’єри в організаціях
9. Соціально-психологічних клімат в колективі
10. Кризові інтервенції в організаціях та їх види.
11. Стрес менеджмент

12.Безбар’єрність в сучасних організаціях та гендерна толерантність

13. Сучасні підходи в роботі з профілактики та подолання синдрому «професійного вигорання».

14. Технології збереження ментального здоров’я працівників організацій в умовах травматогенного соціуму.

Пропедевтика психічних розладів

1. Поняття психічного здоров’я, психічної норми та патології. Етичні й правові засади обстеження пацієнтів із психічними розладами. Організація психіатричної допомоги та роль психолога.
2. Методи клініко-психологічного дослідження. Збір психологічного та психіатричного анамнезу, клінічне інтерв’ю, спостереження, структура психічного статусу. Основні психодіагностичні методики та правила інтерпретації результатів.
3. Роль психолога в системі допомоги пацієнтам із психічними розладами. Виявлення психопатологічної симптоматики, оцінювання психологічного функціонування та ризиків, психоосвіта, психологічний супровід, взаємодія з лікарем-психіатром і визначення потреби в подальшому клінічному обстеженні.
4. Порушення відчуттів і сприймання. Кількісні та якісні порушення відчуттів. Ілюзії, галюцинації та психосенсорні розлади. Диференційна діагностика та методи клініко-психологічного обстеження.
5. Порушення уваги, пам’яті та інтелекту. Гіпермнезії, гіпомнезії, амнезії, парамнезії, інтелектуальні порушення. Методи оцінювання когнітивного функціонування та роль психолога в обстеженні пацієнта.
6. Порушення мислення. Розлади темпу, послідовності й логічності мислення, хворобливі ідеї. Диференційна діагностика порушень мислення.
7. Порушення емоційної, вольової та психомоторної сфер. Гіпотимія, гіпертимія, дисфорія, тривога, страх, апатія, порушення потягів, психомоторне збудження, ступор і кататонічні симптоми. Методи оцінювання психічного стану та роль психолога.
8. Порушення свідомості. Критерії ясної свідомості. Кількісні та якісні порушення свідомості. Диференційна діагностика та методи клініко-психологічного обстеження.
9. Поняття психопатологічного синдрому. Основні непсихотичні, психотичні та дефектно-органічні синдроми. Принципи синдромологічного аналізу, диференційна діагностика та формулювання клініко-психологічного висновку.

10. Клініко-психологічне обстеження пацієнта: алгоритм і методики. Оцінювання психічного статусу, виявлення провідних симптомів і синдромів. Формулювання клініко-психологічного висновку з урахуванням професійних компетентностей психолога.
11. Невротичні, тривожні, обсесивно-компульсивні та стрес-асоційовані розлади. Етіологічні й психопатогенетичні чинники, клінічні прояви, диференційна діагностика. Методи психодіагностики, зокрема скринінгові шкали тривоги та стресу, і роль психолога в обстеженні та психологічному супроводі.
12. Афективні розлади. Депресивний, маніакальний синдроми, варіанти депресивного синдрому, клінічні прояви біполярного афективного розладу. Психодіагностичні методики PHQ-9, HADS, BDI-II, YMRS; оцінювання суїцидального ризику та роль психолога.
13. Психотичні розлади та розлади шизофренічного спектра. Позитивна й негативна психопатологічна симптоматика, основні прояви шизофренії, шизоафективних та гострих психотичних розладів. Диференційна діагностика, оцінювання ризику суїцидальної й агресивної поведінки, клініко-психологічне обстеження.
14. Психічні та поведінкові розлади, пов'язані з уживанням психоактивних речовин. Алкогольна, наркотична й медикаментозна залежність, поведінкові адикції, патологічний потяг, толерантність, абстинентний синдром та інтоксикація. Скринінгові методики AUDIT, ASSIST, DAST, інтерпретація результатів і роль психолога у виявленні проблемного вживання.
15. Основи психофармакотерапії психічних розладів. Основні групи психотропних препаратів, загальні механізми дії, показання та типові побічні ефекти. Значення спостереження за психічним станом пацієнта, оцінювання переносимості лікування та взаємодії клінічного психолога з лікарем-психіатром.

Рекомендована література

Методологія і організація наукових досліджень:

1. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень. [текст] : навч. посіб. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 142 с.
2. Методологія та організація наукових досліджень : навчально-методичний посібник / В. М. Михайлов та ін. Х.: ХДУХТ, 2014. 220 с.
3. Методологія та організація наукових досліджень (галузі знань: 05 – соціальні та поведінкові науки, 07 – управління та адміністрування) [Текст] : навч. посіб. / Л. Г. Ліпич, С. М. Бортнік, І. Г. Волинець та ін. ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 220 с.

Гендерна психологія

4. Ткалич, М. Гендерна психологія [Текст]: навч.посібник / Маріана Ткалич. – 3-є вид., стереотип. К. : Академвидав, 2021. 256 с.
5. Чуйко О., Куравська Н. Гендер і кар'єра : навчальний посібник / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ. Видавець Супрун В.П., 2019. 364с.
6. Щотка О.П. Гендерна психологія: навч. посібник. Ніжин, 2019. 359с.

Теорія і практика психологічного консультування:

7. Анєнкова І.П. , Байдан М.А., Русова В.М. Психологічне консультування. Навч. посіб./ І.П. Анєнкова, А.М. Байдан, В.М. Русова. Київ: Каравела, 2018.
8. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування. Київ : Четверта хвиля, 2017. 256 с.
9. Вавринів О.С. Основи психологічного консультування. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 112 с.

Сучасні методи психотерапії

10. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. Дрогобич : Посвіт, 2015. 116 с.
11. Глива, Є. Вступ до психотерапії [Текст] : навч. посібник . Острог-Київ : Острозька академія, Кондор, 2018. – 530 с.

Психологія менеджменту і бізнесу

12. Технології забезпечення психічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах війни та післявоєнного відновлення: монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко [та ін.]; за ред. Л. М. Карамушки. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2024. 288 с.URL:https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741857/
13. Жигайло Н. І. Психологія бізнесу та управління [Текст]:Навч. посібник / Н. І. Жигайло, М. О. Кохан, Н. М. Данилевич. Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2023. 308 с.

14. Карамушка Л. М.Психологічні тренінги для підготовки менеджерів та персоналу освітніх організацій (реалізація технологічного підходу): Навч. посібник. Київ, 2022. 144 с.URL: https://lib.iitta.gov.ua/731260/

Кризові інтервенції у роботі психолога

15. Всесвітня організація охорони здоров'я. Самодопомога Плюс: Груповий курс управління стресом для дорослих. Узагальнена версія 1.0 для апробації в польових умовах, 2021 р. Серія психологічних втручань низької інтенсивності, № 5. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2022. Ліцензія: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
16. Герман, Д. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства - від знущань у сім"ї до політичного терору / Джудіт Герман ; пер.Оксана Лизак. Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. 416 с.
17. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації : перелік контрольних показників для використання на місцях. — Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. — 36 с.
18. Способи підвищення соціально-адаптивних можливостей людини в умовах переживання наслідків травматичних подій [Текст]: метод. рекомендації / за наук. ред. Т.М.Титаренко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2017. 80 с.
19. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій [Текст]: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Л. Г. Царенко; за заг. ред. З. Г. Кісарчук. К. : Логос, 2015. 207 с.

Групові форми роботи психолога

20. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf
21. Групи самодопомоги: теорія і практика / Данилів Т. І., Дибайло В. Д., Мартинова Ю. Я., Маслич Б. В., Полякова К. О., Старовойтенко О. І. Київ, 2021. 70с. https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/hrupy-samodopomohy-teoriya-i-praktyka

22. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Теорія та практика психологічних тренінгів. К.- Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 209 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721625/1/Zlyvkov_Lukomska.pdf
23. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2./ Л. Царенко, Т. Вебер, М. Войтович, Л. Гриценок, В. Кочубей, Л. Гридковець – Київ, 2018. – 240 с. https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf

Соціально-психологічна реабілітація

24. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. – 416 с.
25. Горбунова В. В., Карачевський А. Б., Климчук В. О., Нетлюх Г. С., Романчук О. І. Соціально психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО : посібник для ведучих груп. Львів : Інститут психічного здоров'я Українського католицького університету, 2016. 96 с. https://er.ucu.edu.ua/handle/1/1067
26. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій [Текст]: практичний посібник / Т.М.Титаренко,М.С.Дворник, В.О.Климчук та ін. – К. : КНТ, 2023. – 218 с.

Методи діагностики у системі надання психологічної допомоги

27. Галян І.М. Психодіагностика : навч. посіб. / Ігор Михайлович Галян. К.:Академвидав, 2009. 464 с.
28. Корольчук, М. С. Психодіагностика [Текст]: навч. посібник / Микола Степанович Корольчук, В. І. Осьодло. Рек. МОН. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. 400 с.
29. Матейко Н. М. Основи психодіагностики: навч.-метод.посібник для самостійної роботи студентів. Ів.-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 180 с.

Пропедевтика психічних розладів

26. Римша С. В., Рациборинська-Полякова Н. В. Пропедевтика психіатрії з основами загальної психології, патопсихології та психопатології : навчальний посібник. Львів : Магнолія, 2025. 520 с. ISBN 978-617-7937-25-7.
27. Огоренко В. В., Носов С. Г., Мамчур О. Й., Шорніков А. В., Тимофєєв Р. М. Пропедевтика психіатрії : навчальний посібник / за заг. ред. В. В. Огоренка. Дніпро : ЛІРА, 2024. 247 с. ISBN 978-966-981-866-9.

28. Блек Д. В., Андреасен Н. К. Вступ до психіатрії. 7-ме вид. / наук. ред. перекладу Г. Кожина. Київ : Медицина, 2024. 615 с. ISBN 978-617-505-949-4.
29. Кожина Г. М., Марута Н. О., Юр'єва Л. М. та ін. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці : навчальний посібник. 2-ге вид. Київ : Медицина, 2023. 344 с. ISBN 978-617-505-959-3.
30. Скрипніков А. М., Животовська Л. В., Боднар Л. А., Сонник Г. Т. Психіатрія та наркологія : навчально-методичний посібник. 2-ге вид. Київ : Медицина, 2021. 224 с. ISBN 978-617-505-840-4.